

ПРИКЛАДНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ І КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ

УДК 378.22:7}{(477+73)“20”

ORCID 0000-0002-0314-2157

DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-18-2020-2.147-155>

ФЛОРЕНТІЙСЬКІ ПРИНЦИПИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРА МИСТЕЦТВА

Безгін

Олексій Ігорович

академік Національної академії мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, ректор Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, м. Київ

karpenko-kary@ukr.net

Безгін

Алексей Игоревич

академик Национальной академии искусств Украины, кандидат искусствоведения, профессор, ректор Киевского национального университета театра, кино и телевидения имени И. К. Карпенко-Карого, г. Киев

karpenko-kary@ukr.net

Olexiy Bezgin

(Oleksii Bezghin)

Full Member of the National Academy of Arts of Ukraine, Ph.D., professor, rector of the Kyiv National I. K. Karpenko-Kary Theatre, Cinema and Television University, Kyiv
karpenko-kary@ukr.net

Анотація. У статті проаналізовано нове положення про ступінь «доктор мистецтва» в законодавстві про третій рівень вищої мистецької освіти в Україні. Підкреслено важливість уведення цього ступеню для майбутньої підготовки професорсько-викладацького складу мистецьких закладів вищої освіти й удосконалення підготовки кадрів вищої кваліфікації в галузі виконавських мистецтв. Висвітлено історію створення програм з докторантури мистецтва, а також роль міжнародних професійних організацій у регламентуванні вимог та принципів побудови таких програм. Наведені принципи, що набули назви «Флорентійських», рекомендовані міжнародною освітньою спільнотою як стандарт підготовки докторів мистецтва у вищих мистецьких закладах. Висвітлено спільні та відмінні риси ступенів «доктор мистецтва» та «доктор філософії» в контексті завдань, які стоять перед здобувачами третього освітнього рівня. Підкреслено, що «доктор мистецтва» відрізняється від науково-дослідницького ступеня «доктор філософії» своєю орієнтацією на створення оригінального мистецького продукту. Програми на здобуття ступеня «доктор мистецтва» є прийнятною альтернативою для мистецьких університетів, які намагаються вдосконалити навчальний процес і увідповіднити вимоги до підготовки кадрів вищої кваліфікації в галузі виконавських мистецтв з міжнародними стандартами.

Ключові слова: вища мистецька освіта, доктор мистецтва, Флорентійські принципи, докторантура мистецтв.

Розвиток демократичного суспільства, громадянська освіченість, компетентність, професійна підготовленість нерозривно пов'язані зі змінами й удосконаленням системи освіти. Нещодавно прийнятий новий Закон про освіту (далі Закон) чітко визначає: «Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства» (Закон про освіту, 2016).

Реформування освітньої галузі безпосередньо стосується й мистецької освіти. Мистецька освіта, яка, як відомо, є основою духовного розвитку національної культури, має свої особливос-

ті. Положення Довгострокової стратегії розвитку української культури зазначає: «Мистецька освіта вимагає кардинального осучаснення як у різних секторах культури, так і в системі загальної освіти» (Довгострокова стратегія, 2016). Це положення набуло реалізації в новому Законі, де в ст. 21, як нововведення, окремо наводиться визначення мистецької освіти, її мета та вводиться низка нових понять. Зокрема, для мистецької освіти на третьому рівні вищої освіти, крім кваліфікації «доктор філософії в галузі мистецтва», вводиться нова кваліфікація — «доктор мистецтва».

Вивченню реального стану вищої мистецької освіти, пошуку підвищення ефективності підготовки фахівців з метою забезпечення максимальних можливостей для творчості присвячені праці багатьох вітчизняних дослідників, таких як Безгін І. Д., Безгін О. І., Волков С. М., Висоцький Ю. П., Кремінь В. Г., Отич О. М., Рожок В. І. та ін., але після введення нової кваліфікації «доктор мистецтва» виникла необхідність звернутися до причин такого нововведення та міжнародного досвіду застосування.

Мета цієї статті розглянути передумови виникнення ступеня «доктор мистецтва» в міжнародному контексті, пояснити, у чому полягає відмінність ступеня «доктор мистецтва» від ступеня «доктор філософії», а також надати рекомендації щодо стандартів побудови програм з докторантури мистецтва. Особлива увага приділяється Флорентійським стандартам, розробленим Європейською освітньою спільнотою, як найбільш прийнятним для адаптування в Україні.

В Україні зміни, введені новим Законом, скасовують науковий ступінь кандидата наук (для тих, хто почав навчання за новим Законом з 2016 року) та вводять замість нього ступінь доктора філософії (Ph.D.). Згідно з Законом «доктор філософії» (Ph.D.) — це освітньо-науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра та передбачає

«розв’язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення *власного наукового дослідження*, результати якого мають наукову новизну, те-

оретичне та практичне значення» (Закон про освіту, 2016).

Кваліфікація «доктор мистецтва» в Законі визначається як

«освітньо-творчий рівень вищої освіти, що передбачає оволодіння методологією мистецької та мистецько-педагогічної діяльності, здійснення самостійного творчого мистецького проєкту, здобуття практичних навичок продукування нових ідей і розв’язання теоретичних та практичних проблем у творчій мистецькій сфері» (Закон про освіту, 2016).

Як видно з вище зазначеного, здобуття ступеня «доктора мистецтва» не передбачає проведення наукового дослідження, хоча й спрямоване на розв’язання теоретичних проблем у творчій мистецькій сфері.

Обидва ступені — доктор мистецтва та доктор філософії — належать до третього освітньо-наукового/освітньо-творчого рівня вищої освіти, що відповідає дев’ятому рівню Національної рамки кваліфікацій (НРК) або восьмому рівню Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО), який визначає: «З метою порівняння даних на міжнародному рівні для позначення вищого 8-го рівня МСКО використовується термін „докторантура або її еквівалент“» (МСКО, 2011; НРК, 2011). Хоча у світовій практиці ступінь доктора мистецтва прирівнюється до PhD (SHARE Handbook, 2013) та все ж його здобуття має суттєві відмінності.

У галузях мистецтв трьохрічна програма на здобуття ступеня доктора наук Doctor of Arts (DA) уперше була запропонована на засіданні Асоціації американських університетів у 1932 році через зростання потреби у кваліфікованих кадрах, які змогли б не тільки проводити дослідження, а й викладати курси дисциплін для бакалаврату в університетах. Прибічники ступеня доктор мистецтва (DA) стверджували, що тривалий, спеціалізований науковий характер підготовки доктора філософії та дисертаційне дослідження не відповідають підготовці кадрів для багатьох творчих мистецьких спеціальностей. Новий ступінь за часом буде тривати тільки три роки, так як усуне дисертаційне дослідження і захист дисертації та підготує своїх здобувачів до того, щоб стати висококваліфікованими та

добре інформованими у власній сфері викладачами в закладах вищої освіти і, таким чином, дозволить елітарній меншості докторів філософії зосередитися на дослідженнях.

Ця ідея набула розвитку в період безпрецедентного академічного зростання в 1950-х і 1960-х роках, коли відчувалася реальна нестача викладачів у вищих навчальних закладах. Як альтернатива науковому ступеню доктора філософії ступінь доктора мистецтва був розроблений американським Університетом Карнегі-Меллона 1967 року. Основні вимоги для отримання цього ступеня були сформульовані 1970 року Комітетом Американської асоціації державних коледжів і університетів (AASCU) — професійної мережі понад 400 навчальних закладів, які пропонують програми на рівні бакалавра, магістра, доктора наук. Фонд Карнегі першим профінансував десять університетів — членів Асоціації, що входили до Асоціації та розпочали впроваджувати докторські програми. Перші докторські програми (DA) в мистецькій сфері були запропоновані в образотворчому мистецтві та деяких інших галузях. Ці програми набули популярності, і протягом 15 років у 31 університеті було присвоєно близько 2000 ступенів DA. Але пізніше популярність ступеня DA знизилася, так як власники ступеня PhD були більш затребувані на академічному ринку (AASCU).

Як зазначено вище, ступінь доктора мистецтва передбачає набуття глибоких знань у визначеній галузі мистецтв, але не передбачає науково-дослідницьку діяльність і захист дисертації. Згідно з міжнародним класифікатором (Structure of the U.S. Education System, 2012) цей ступінь може надаватися у таких галузях мистецтв, як:

- образотворче мистецтво: малюнок, живопис, скульптура;
- виконавське мистецтво: музичне, драматичне, танцювальне, циркове;
- графічне та аудіовізуальне мистецтво: фотографія, кінематографія, створення музичних творів, створення радіо й телевізійних передач, видавнича справа.

Протягом останніх чотирьох десятиліть докторантура з мистецтв, крім США, була створена в різних формах по всьому ЄС та за його межами. Наприклад, деякі країни (Великобританія, Норвегія, Швеція, Іспанія) мають десять і більше років

досвіду присудження ступеня в галузі мистецтв, а інші країни почали впроваджувати третій цикл вищої освіти з мистецтва (підготовка докторів мистецтв) в останні десять років, деякі лише нещодавно вирішили це зробити. Так, законодавча влада в Норвегії дозволила ввести диплом третього циклу вищої освіти з мистецьких досліджень ще 2003 року, а в Австрії в закон про університети подібні зміни були внесені лише 2015 року (SHARE Handbook, 2013).

Мистецькі університети різняться за їхнім інституційним статусом. Багато країн мають автономні мистецькі університети, націлені винятково на творчі спеціальності, є загальноосвітні університети з факультетами мистецтв, що існують за моделлю «класичного» університету (Іспанія, Хорватія). Як наслідок, реалізація докторської програми в галузі мистецтва підпорядковується різним процесам і нормативним нормам. Хоча деякі країни запровадили докторські програми в галузі мистецтв як частину навчальних програм у кооперації з науковими університетами (наприклад, Швейцарія та, частково, Бельгія), багато мистецьких університетів у інших країнах змогли самостійно реалізувати докторські програми без такої співпраці (наприклад, Великобританія, Норвегія, Фінляндія, Австрія, Чехія).

На сьогодні приблизно 280 закладів у всьому світі пропонують докторські програми в галузі мистецтва (образотворче мистецтво, дизайн, музика, архітектура, танець, театр та інші мистецькі дисципліни). Адміністративні структури навчальних установ, які надають такі ступені, дуже різняться, як і назви ступенів, які вони пропонують (DCA — Diploma in Commercial Arts, DPhil або PhD — Doctor of Philosophy, DFA — Doctor of Fine Arts). Усі ці установи мають свої сильні сторони, відмінності в оцінці, фінансуванні, міжнародному рейтингу, складові викладачів. Але всі вони мають спільну мету — реалізувати докторські програми, що дозволяють митцям «просунути знання за допомогою оригінальних мистецьких ідей та методик» (Salzburg Prin, 2005).

Розглядаючи розвиток мистецьких досліджень, які здійснювалися в аспірантурі та докторантурі за попередні 20 років, варто зазначити, що у світі почали формуватися загальні стандарти та вимоги для отримання ступеня доктор наук у галузі

мистецтва. За результатами європейської дискусії в мистецькому дослідницькому співтоваристві та університетах мистецтв було визначено, що докторантура в галузі мистецтва відповідає передумовам доктора філософії, сформульованим у гуманітарних науках.

Програми з підготовки доктора філософії (PhD), як і програми з підготовки доктора мистецтва (DA), аналогічні за своїми цілями, але різні за спрямуванням та методами. Докторські програми з підготовки доктора мистецтва мають освітній рівень еквівалентний рівню доктора філософії, з тими ж вимогами стосовно до здобуття нових знань, але містять практичний компонент і більш структуровану програму навчання. Обидві призначені для підготовки своїх випускників до академічної кар'єри, але програма доктора філософії сфокусована на науковому дослідженні, а DA-програма сфокусована на створенні нового творчого продукту та набутті передових навичок викладання дисципліни в закладі вищої освіти. Кінцевий результат схожий, але різні методи досягнення. Як було зазначено вище, DA - програми пропонуються багатьма закладами вищої освіти в США та Європі, такими, наприклад, як Університет Східного Лондона та Університет Хартфоршир у Великобританії (YALE School of Drama; University of Hertfordshire).

У США DA-програми пропонують поглиблене вивчення конкретної дисципліни спільно з теорією викладання та педагогічними навичками. Ці програми пропонують здобувачам ступеня широту та різноманітність, необхідні для того, щоб стати висококваліфікованими педагогами у своїй галузі. Найбільш розповсюдженими ступенями доктора мистецтва є доктор образотворчих мистецтв (DFA) і доктор музичних мистецтв (DMA). Програми для їхнього здобуття пропонують Йельський університет, Північно-західний університет у штаті Іллінойс, Мічиганський університет, Школа музики Істмана та Бостонський університет. Є також програми доктора духовної музики, що пропонуються семінаріями або університетськими музичними школами, які спеціалізуються на церковній музиці, хоровому диригуванні та органі.

Які б не були структурні відмінності інституцій, дискусії навколо підготовки доктора наук з мистецтв показали, що зростає мотивація в закладах вищої освіти пропонувати програми з підготовки

докторів мистецтв по всій Європі та за її межами. Ця зростаюча мотивація є наслідком масового розвитку мистецьких досліджень у всіх дисциплінах мистецької галузі. На сьогодні існує міжнародна спільнота мистецьких досліджень, міжнародна та загальноєвропейська група мистецьких дослідницьких організацій, наприклад, EARN European Artistic Research Network (Європейська мережа мистецьких досліджень), SAR Society for Artistic Research (Товариство мистецьких досліджень), EPARM European Platform Artistic Research in Music (Європейська платформа мистецьких досліджень у музиці), безліч національних організацій, наприклад, PARSE Platform for Artistic Research Sweden (Платформа мистецьких досліджень Швеції) тощо. Існує також кілька рецензованих журналів для поширення результатів мистецьких досліджень, таких як JAR Journal for Artistic Research, PARSE Journal.

Привертають увагу в цих журналах міжнародні дебати в межах наук про мистецтво, які можуть бути згруповані навколо двох полюсів.

З одного боку, дискусія зосереджена на практичних, інституційних питаннях, що стосуються регламенту докторантури, наприклад, вступ, іспити, вимоги до докторського проєкту, обсяг навчальних курсів. З іншого боку, обговорюються стратегічні питання, наприклад:

- вплив Болонської декларації на підготовку докторів наук;
- форми представлення результатів навчання;
- обговорення кращих практик та моделей підготовки;
- опис критеріїв оцінки закінченої докторської роботи;
- роль, якість та підготовка наукових керівників докторантів;
- організація та структура докторських програм з мистецтв;
- адекватні формати для поширення результатів праці докторанта, їхнє практичне значення для мистецтва;
- перспектива подальшої кар'єри та особистого розвитку випускників з докторантури мистецьких наук;
- можливості для випускників докторантури інтегруватися у дослідницьке середовище мистецьких університетів.

2005 року в Зальцбурзі були прийняті принци-

пи, що стали основою для сприйняття докторської освіти як частини Болонського процесу:

- отримання нових знань через оригінальне дослідження;
- долучення докторської підготовки до інституційних стратегій та політики;
- важливість різноманітності;
- особистість докторантів як дослідників ранньої стадії;
- вирішальна роль нагляду та оцінки;
- досягнення критичної маси дослідження як важливої мети докторських програм;
- тривалість дослідження від трьох до чотирьох років;
- просування інноваційних структур;
- важливість мобільності для докторантів;
- відповідне фінансування докторантів як необхідна умова навчання.

Ці принципи стали основою підготовки докторантів. Пізніше, після доповнень та уточнень, вони отримали назву «Флорентійські принципи для докторантури мистецтв». Флорентійські принципи рекомендовані Європейською освітньою спільнотою як альтернатива принципам, за якими будуються програми з PhD, для допомоги мистецьким університетам, які пропонують програми з докторантури мистецтва.

Сконцентровано основу докторської освіти в галузі мистецтв, яка розроблялася в Європі протягом останніх 20 років, її можна викласти сімома пунктами «Флорентійських принципів»:

1. Завдання. Докторські дослідження з мистецтв дають можливість кандидатам зробити оригінальний внесок у їхню дисципліну. Докторські програми з мистецтва мають на меті розвивати мистецьку компетентність, генерувати нові знання. Вони дозволяють кандидатам розвиватися як митцям так і як дослідникам, розширюючи мистецьку компетентність і здатність створювати та ділитися новими ідеями, застосовуючи інноваційні художні методи.

2. Кваліфікація. Докторанти в галузі мистецтв отримують дослідницьку кваліфікацію, яка базується на їхньому дипломі магістра, вивчає і вимагає поглибленої розробки художнього дослідницького проекту. Відбір кандидатів у докторанти здійснюється за вимогами до їхньої мистецької кваліфікації та компетенцій, визначеними установою, до

якої вони вступають. Потенційні контрольні органи можуть входити до складу приймальних комісій для забезпечення академічної якості дисертаційного процесу.

3. Перспективи кар'єри. Здобувачі докторських ступенів у галузі мистецтв після вдалого завершення процесу навчання можуть будувати академічну кар'єру в закладі вищої освіти або будувати свою подальшу мистецьку кар'єру. Після завершення навчання та отримання докторського ступеня мають можливість поєднати свою кар'єру як митців з кар'єрою в університетській установі.

4. Докторська робота. Докторська робота (дисертаційний проект), зроблена під час навчання в аспірантурі мистецтва, містить розробку оригінального та конкретного мистецького дослідницького проекту. У цьому проекті використовуються художні методи та прийоми, за результатами яких отримується оригінальний внесок у нові концепції та знання в мистецькій галузі. Проект складається з оригінального мистецького твору та містить дискурсивний компонент, який критично відображає проект та документує процес дослідження. Інтернаціоналізм, міждисциплінарність та міжкультурність, які є складовою багатьох мистецьких практик, можуть отримати користь від докторських програм у мистецтві.

5. Сфера досліджень. Докторські дослідження в галузі мистецтва, вбудовані у відповідне дослідницьке середовище, забезпечують найкращий міждисциплінарний ефект роботи. Ефективна інфраструктура, що містить міжнародний аспект (кооперації, партнерства, мережі), може просунути дисципліну та міждисциплінарну роботу шляхом розширення кордонів та встановлення нових міждисциплінарних відносин.

Фінансування докторських досліджень у галузі мистецтва є надзвичайно важливим.

6. Керівництво. Керівництво є ключовим питанням для належної підготовки докторанта та передбачає принаймні двох керівників, які розподіляють згідно з угодою права та обов'язки всіх сторін. Керівники забезпечують якість та оригінальність мистецького твору. Керівництво має бути відокремленим (принаймні частково) від остаточного оцінювання та рецензування. Наукові керівники повинні зосередитись на підтримці якості дисертаційного проекту стосовно до національних та між-

народних стандартів, а навчальні програми мають відповідати інституційним вимогам (акредитація, огляди тощо).

7. Використання результатів. Результати докторської роботи в галузі мистецтва поширюються за допомогою відповідних каналів. Це можуть бути виставки, вистави, медіа-інсталяції, веб-сайти тощо. Особливих зусиль потрібно докласти для створення адекватних архівів за результатами докторської роботи. Дотримуючись відповідних норм щодо авторських прав, потрібно забезпечити відкритий доступ до поширення результатів художньо-дослідницької роботи та документації художнього твору, що є головним принципом. Варто уточнити специфіку контекстів поширення на початку докторантури (наприклад, у докторській угоді).

Необхідно зазначити, що на цих принципах побудовані законодавчі зміни в Україні, які стосуються третього рівня вищої мистецької освіти, хоча деякі питання потребують уточнення та вирішення. Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва

«передбачає успішне виконання відповідної освітньо-творчої програми за однією з мистецьких спеціальностей, яка включає освітню, дослідницьку, творчу мистецьку і педагогічну складові» (Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва, 2018, п.24).

До кожної складової висуваються свої вимоги, які враховують термін навчання та обсяг знань, якого має досягти здобувач ступеня. Так, освітня складова передбачає «здобуття глибинних знань зі спеціальності (спеціалізації), зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією». Творча мистецька складова вимагає «поглиблення практичних творчих мистецьких компетентностей, зокрема оволодіння високим рівнем творчої майстерності». Зрозумілі вимоги до педагогічної складової «набуття науково-педагогічних компетентностей через проєкцію інноваційних методів та технік у творчій мистецькій діяльності на викладацьку діяльність», адже особа, яка здобула ступінь доктора мистецтва, повинна передавати свій досвід як висококваліфі-

кований педагог наступним поколінням творчої молоді.

Що ж стосується вимог до дослідницької складової «набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів дослідження щодо власного творчого мистецького проєкту, застосування сучасних інформаційних технологій у пошуковій діяльності», то вимога презентувати результати дослідження вступає в протиріччя із Законом про освіту, який хоча й передбачає розв'язання проблем у творчій мистецькій сфері, але не планує проведення наукового дослідження.

Там же, у п. 34 зазначено, що «творчий мистецький проєкт поєднує дослідницьку та творчу мистецьку складові. ... Дослідницька складова творчого мистецького проєкту може бути виконана у формі його наукового обґрунтування». Можливо, мається на увазі один з Флорентійських принципів, за яким «проєкт складається з оригінального мистецького твору та містить дискурсивний компонент, який критично відображає проєкт та документує процес дослідження» (Salzburg Principles, 2005), але це потребує роз'яснення.

Стосовно вимог до самого дослідження, то майже всі публікації на цю тему визначають:

«...мистецьке дослідження повинне прагнути до тих самих процедурних стандартів, які застосовуються в усіх країнах і має містити весь спектр досліджень — повторюваність (особливо процедур), перевіреність, обґрунтування вимог з посиланням на докази тощо» (Salzburg Principles, 2005).

Зміни у законодавстві передбачають необхідність розробити нові методологічні засади підготовки науково-педагогічних працівників для творчих спеціальностей мистецької сфери та нові принципи побудови програм для навчання на третьому освітньо-творчому рівні. Вочевидь, план навчального процесу має бути сформовано з урахуванням концептуальних завдань освітньої діяльності на рівні підготовки докторів мистецтва та містити дисципліни, які забезпечують такі параметри:

- підвищення рівня виконавської майстерності;
 - поглиблення теоретичної гуманітарної підготовки;
- набуття високопрофесійних підходів до твор-

чої викладацької роботи та вміння передавати набуту мистецьку компетентність здобувачам освіти в галузі виконавських та аудіовізуальних мистецтв на II і III рівнях вищої освіти;

- здобуття теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, необхідних для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у відповідній спеціальності;

- розвиток навичок написання та оформлення результатів дослідницької роботи, їхньої презентації та апробації (тези, статті, монографії, підручники, посібники та інше) на наукових заходах різного рівня, державних та міжнародних науково-практичних мистецьких заходах;

- набуття знань та практичних навичок викладання у вищих навчальних закладах, підготовки навчально-методичних та науково-методичних матеріалів.

Якщо вважати, що головними завданнями в галузі мистецької освіти є осучаснення і вдосконалення освітнього процесу та посилення мистецько-освітніх зв'язків з країнами Європи та світу, то в контексті інтеграційного процесу треба враховувати позитивний досвід організації мистецької освіти в цих країнах, у тому числі навчання доктора мистецтва як форми підготовки мистецьких виконавських кадрів вищої кваліфікації, що дозволить на якісно новому рівні підійти до впровадження та практичного застосування нових форм підготовки науково-педагогічних, творчих і виконавських кадрів. Флорентійські принципи, наведені в цій статті, є зразком побудови програм для підготовки докторів мистецтва.

Враховуючи, що програми підготовки доктора філософії в галузі мистецтва (PhD) і програми доктора мистецтва (DA) аналогічні за своїми цілями, але різні в спрямуванні та методах, необхідні подальші розробки методичного забезпечення навчального процесу для докторів мистецтва, дослідження чинників, які б визначали якість цієї підготовки, критеріїв оцінки творчого мистецького проєкту та удосконалення вимог до його захисту. Особливу увагу в подальших дослідженнях потрібно приділити специфіці контекстів поширення отриманого мистецького продукту, можливостям використання його для розвитку національної культури.

Висновки. Реформування сфери культури, яке

відбувається в Україні, є частиною не лише гуманітарної політики, а й політики соціально-економічного розвитку. Культурні механізми, за допомогою яких суспільство буде вибирати та транслювати свої цілі й цінності, набувають вирішального значення. Мистецькі заклади вищої освіти є однією з основних інституцій, які забезпечують трансляцію цих цінностей. Тому зміна моделі та пріоритетів культурного розвитку в сучасному суспільстві вимагає дослідження проблем культурно-мистецької освіти та підготовки професійних кадрів для галузі культури.

Зміни у вітчизняному законодавстві стосовно мистецької освіти та впровадження особливої форми підготовки виконавських кадрів вищої кваліфікації, яка стане аналогом ступеня доктора філософії в мистецькій освіті, зумовили актуальність теми та її практичне значення.

Проаналізовано зміни в законодавстві, що стосуються третього рівня вищої мистецької освіти, і передумови введення терміну «доктор мистецтва». Висвітлено спільні та відмінні риси зі ступенем «доктор філософії», завдання та цілі, які стоять перед здобувачем третього освітньо-творчого рівня. Акцентовано, що ступінь доктора мистецтва припускає наявність глибоких знань у визначеній галузі мистецтв, але не передбачає науково-дослідницьку діяльність і захист дисертації. Підкреслено, що метою змін є забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для поповнення професорсько-викладацького складу мистецьких закладів вищої освіти, а також для підготовки кадрів вищої виконавської майстерності в галузі мистецтва. Докторські програми з підготовки доктора мистецтва мають освітній рівень, еквівалентний рівню доктора філософії, з тими ж вимогами щодо отримання нових знань, але містять практичний компонент і більш структуровану програму навчання, таким чином вони аналогічні за своїми цілями, але різні за спрямуванням та методами. Описано основні принципи докторської освіти в галузі мистецтв, які розроблялися в Європі протягом останніх 20 років і отримали назву «Флорентійських принципів». Окреслено обсяг питань для подальшої розробки методичного забезпечення навчального процесу для підготовки докторів мистецтва.

Література:

- Довгострокова стратегія розвитку української культури — стратегія реформ.* (2016). Розпорядження КМУ від 1.02.2016 р. № 119-Р. Відновлено з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>
- Закон про освіту. *Відомості Верховної Ради (ВВР)* (2017). № 38–39.
- Міжнародна стандартна класифікація освіти.* (2011). Генеральна конференція, 36-та сесія. Париж. Відновлено з <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002116/211619r.pdf>
- Національна рамка кваліфікації.* (2011). Кабінет міністрів України. Постанова від 23.11.2011 №1341. Відновлено з <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
- Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні.* (2018). Постанова КМУ від 24. 10. 2018 р. № 865. Відновлено з <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-zdobuttya-osvitno-tvorchogo-stupenya-doktora-mistectva-ta-navchannya-v-asistenturi-stazhuvanni>
- American Association of State Colleges and Universities (AASCU).* (No date). Відновлено з https://ru.qwe.wiki/wiki/American_Association_of_State_Colleges_and_Universities
- Salzburg Principles on Doctoral Education.* (2005). EUA publication. Відновлено з http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/Salzburg_Report_final.1129817011146.pdf
- SHARE Handbook for Artistic Research Education, eds. Mick Wilson, Schelte van Ruiten (2013). Відновлено з <https://www.elia-artschools.org/userfiles/Image/customimages/products/120/share-handbook-for-artistic-research-education-high-definition.pdf>
- Structure of the U.S. Education System: Research Doctorate Degrees. U.S. Department of Education, (2012). Відновлено з <http://www.ed.gov/international/usnei/edlite-index.html>
- University of Hertfordshire. (No date). Відновлено з https://www.herts.ac.uk/courses/research?collection=herts-courses&query=!nullsearch&start_rank=1&sort=relevance&f.Course%20Type|T=Research
- YALE School of Drama. (No date). Відновлено з <https://www.drama.yale.edu/training/>

References:

- American Association of State Colleges and Universities (AASCU).* (No date). Retrieved from https://ru.qwe.wiki/wiki/American_Association_of_State_Colleges_and_Universities
- Dovgostrokova strategiya rozvytku ukrainskoi kultury — strategiya reform [Long-term strategy for the development of Ukrainian culture — a strategy for reforms].* (2016). Rozporyadzhennya KМУ vid 1. 02. 2016. № 119-Р. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80> (In Ukrainian)
- Mizhnarodna standartna klasyfikatsiya osvity [Revision of the international standard classification of education (ISCED).* (2011, September 5). General Conference, 36th Session, Paris. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002116/211619r.pdf> (In Russian)
- Natsionalna ramka kvalifikatsii [National qualifications framework].* (2011). KМУ. Postanova vid 23. 11. 2011. № 1341. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (In Ukrainian)
- Poryadok zdobuttya osvitno-tvorchogo stupenya doktora mystetstva ta navchannya v asistenturi-stazhuvanni [The procedure for obtaining the educational and creative degree of Doctor of Arts and training in assistantship-internship].* (2018). KМУ. Postanova vid 24. 10. 2018. № 865. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-zdobuttya-osvitno-tvorchogo-stupenya-doktora-mistectva-ta-navchannya-v-asistenturi-stazhuvanni> (In Ukrainian)
- Salzburg Principles on Doctoral Education.* (2005, February 18). EUA publication. Retrieved from http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/Salzburg_Report_final.1129817011146.pdf
- SHARE Handbook for Artistic Research Education.* (2013). Mick Wilson & Schelte van Ruiten (eds.) Retrieved from <https://www.elia-artschools.org/userfiles/Image/customimages/products/120/share-handbook-for-artistic-research-education-high-definition.pdf>

Structure of the U.S. Education System: Research Doctorate Degrees. *U.S. Department of Education*. (2012). Retrieved from <http://www.ed.gov/international/usnei/edlite-index.html>

University of Hertfordshire. (No date). Retrieved from https://www.herts.ac.uk/courses/research?collection=herts-courses&query=!nullsearch&start_rank=1&sort=relevance&f.Course%20Type|T=Research

YALE School of Drama. (No date). Retrieved from <https://www.drama.yale.edu/training/>

Zakon pro osvitu. *Vidomosti Verhovnoi Rady (VVR)* [Law on Education. *Information of the Verkhovna Rada*]. (2017). № 38–39. (In Ukrainian)

Безгин Алексей Игоревич

Флорентийские принципы для подготовки доктора искусства

Аннотация. В статье проанализировано новое положение о степени «доктор искусства» в законодательстве о третьем уровне высшего художественного образования в Украине. Подчеркнута важность введения этой степени для будущей подготовки профессорско-преподавательского состава художественных высших учебных заведений, совершенствования подготовки кадров высшей квалификации в области исполнительских искусств. Отражена история создания программ по докторантуре искусств, а также роль международных профессиональных организаций в регламентировании требований и принципов построения таких программ. Приведенные принципы, получившие название «Флорентийских», рекомендованы международным образовательным сообществом, как стандарт подготовки докторов искусства в высших художественных заведениях. Освещены общие и отличительные черты степеней «доктор искусства» и «доктор философии» в контексте задач, которые стоят перед соискателями третьего образовательного уровня. Подчеркнуто, что «доктор искусства» отличается от научно-исследовательской степени «доктор философии» своей ориентацией на создание оригинального художественного продукта. Программы на получение степени «доктор искусства» являются приемлемой альтернативой для художественных университетов, которые пытаются усовершенствовать учебный процесс и привести требования к подготовке кадров высшей квалификации в области исполнительских искусств в соответствии с международными стандартами.

Ключевые слова: высшее художественное образование, доктор искусства, Флорентийские принципы, докторантура искусств.

Olexiy Bezgin (Oleksii Bezghin)

Florentian principles for preparing a doctor of arts (PhD)

Abstract. The article discusses the new provision about the degree of doctor of arts in the legislation pertaining on the third level of higher education in Ukraine. It emphasizes the importance of the new degree for training of teaching staff for art universities as well as for educating and advancing careers of practicing artists. The article also discusses history of programs leading to the attainment of the doctor of arts degree and the role of international professional organizations in setting standards for such programs. One of accepted standards is The Florence Principles recommended for arts universities that implement doctoral programs in the arts. Furthermore, the article clarifies the commonalities and differences between the degrees of doctor of philosophy and doctor of arts in the context of goals of the third level of higher education. Both degrees are terminal degrees granted on the basis of a master's degree. Unlike a research-focused degree of doctor of philosophy, the degree of doctor of arts underscores the importance of creation of an original art product. Thus, doctor of arts programs may present an acceptable alternative for arts universities that are concerned with improving the educational process and aligning the criteria for advanced degrees for practicing artists with international standards.

Keywords: higher art education, doctor of arts, The Florence Principles, doctorate programs in the arts.